

UNIVERZITET U SARAJEVU

ELABORAT

**O OPRAVDANOSTI OSNIVANJA STUDIJSKOG PROGRAMA II
CIKLUSA – MAGISTARSKOG STUDIJA**

Pravo i digitalne tehnologije

Sarajevo, februar 2023. godine

1. UVOD

Elaborat o opravdanosti osnivanja jednogodišnjeg magistarskog studijskog programa „Pravo i digitalne tehnologije“ urađen je u skladu sa *Pravilnikom o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjene postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa* na Univerzitetu u Sarajevu – prečišćeni tekst, donesenom na 23. elektronskoj sjednici Senata Univerziteta u Sarajevu održanoj dana 27. 01. 2021. godine, a na osnovu člana 91. i člana 93. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 36/22) i člana 138. Statuta Univerziteta u Sarajevu.

Elaborat sadrži sve navedeno u Pravilniku pod članom 2. (Predlagač studijskog programa), članom 3. (Neophodna dokumentacija) i članom 4. (Sadržaj elaborata o studijskom programu). Dodatno sadrži navedeno u članu 5. (Dokumentacija o kadrovskim uslovima), u članu 6. (Dokumentacija o prostornim uslovima i opremi), u članu 7. (Dokumentacija o finansijskim sredstvima za izvedbu studijskog programa) i u članu 8. (Sadržaj plana osiguranja kvalitete) uz traženu popratnu dokumentaciju.

1.1. Institucija koja predlaže program (misija, vizija, strategija i institucionalni okvir)

Centar za interdisciplinarnu studiju – prof. dr. Zdravko Grebo (CIS) osnovan je 1995. godine u okviru Univerziteta u Sarajevu sa ciljem promocije interdisciplinarnog pristupa u oblasti visokog obrazovanja i razvojem obrazovnih, naučnih i istraživačkih programa koji prevazilaze okvire pojedinačnih naučnih disciplina. Savremeni trendovi u visokom obrazovanju, naučno istraživačkom radu i cjeloživotnom učenju suštinski su povezani sa interdisciplinarnim pristupom, shvaćenim kao integracijom i sintezom perspektiva različitih naučnih disciplina, kao ključnim konceptom za unapređenje nastavnih planova i programa. Tržište rada i akademska zajednica zahtijevaju izlazak van okvira tradicionalnih disciplina i profesija, čija neizbježna ograničenja ne pogoduju dubokom i temeljitom izučavanju i podučavanju sve kompleksnijih društvenih i prirodnih fenomena. CIS je usmjeren ka interdisciplinarnom obrazovanju nove generacije stručnjaka/inja iz Bosne i Hercegovine, kao i iz zemalja regije jugoistočne Evrope. Kao takav, CIS okuplja više od stotinu uvaženih domaćih i stranih eksperata iz brojnih naučnih oblasti koji zajednički rade na obrazovnim, naučnim i razvojnim programima i projektima. CIS je našao svoje mjesto u okviru Univerziteta u Sarajevu i predstavlja inovativni inkubator za interdisciplinarnu programe i projekte. Fokus djelovanja CIS-a ostvaruje se kroz tri osnovne oblasti, i to:

1. Ciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe postdiplomskih (magistarskih) i doktorskih studija
2. Neciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe cjeloživotnog učenja
3. Naučno-istraživački i tržišno orijentisani projekti interdisciplinarnog karaktera.

Vizija: Afirmacija interdisciplinarnog pristupa u nastavnim programima kao distinktivno obilježje i komparativna prednost CIS-a, ali i obrazovnog sistema Bosne i Hercegovine i njenih javnih politika.

Misija: Centar za interdisciplinarnu studiju teži postati prepoznatljiv u akademskoj, društvenoj i poslovnoj zajednici kao inkubator za interdisciplinarno obrazovanje i interdisciplinarnu projekat. U tom smislu, CIS je angažovan u misiji promocije interdisciplinarnosti u obrazovanju, nauci i javnim politikama, čime doprinosi širenju temeljnih znanja, kritičkom promišljanju i razumijevanju društvenih i prirodnih fenomena, te pripremi i provođenju naučno i stručno utemeljenih javnih politika i mjera.

Vodeći računa o prethodno definisanoj viziji i misiji CIS-a, te o tri oblasti njegovog djelovanja, CIS je opredjeljen ka ostvarenju sljedećih ciljeva do 2022. godine:

1. Održavanje i razvoj jedinstvene interdisciplinarnu obrazovne platforme namijenjene razvoju ljudskih potencijala neophodnih u procesima demokratske konsolidacije i evropskih integracija u Bosni i Hercegovini i regionu jugoistočne Evrope.
2. Interdisciplinarno obrazovanje mlade generacije stručnjaka/inja za akademske i profesionalne pozicije, od domaće "think tank" baze, profesionalne javne administracije, do novog političkog vodstva, usklađeno sa temeljnim zahtjevima demokratizacije i EU integracije (političke i ekonomske).
3. Doprinos procesu reforme obrazovanja u Bosni i Hercegovini kroz implementaciju interdisciplinarnih studija II i III ciklusa ustanovljenih na principima evropskog prostora visokog obrazovanja i naučno-istraživačkog djelovanja.
4. Razvoj interdisciplinarnih i multidisciplinarnih programa cjeloživotnog učenja, kao dodatno i specijalističko obrazovanje namijenjeno usklađivanju sa potrebama na tržištu rada.
5. Doprinos razvoju društva znanja u Bosni i Hercegovini kroz provođenje i promociju naučnoistraživačkog rada zasnovanog na integraciji i sintezi između naučnih disciplina i otkrivanju specifičnih naučnih oblasti u potrebi za interdisciplinarnim pristupom.

1.2. Razlog za pokretanje programa II ciklusa – magistarskog studija

Univerzitet u Sarajevu prati trendove u visokom obrazovanju zasnovane na nauci, društvenim potrebama i razvoju tehnologije. Imajući u vidu da nove, digitalne tehnologije svakodnevno mijenjaju regulatorni okvir, kako na nacionalnim, tako i globalnom planu, društvenih, političkih i ekonomskih odnosa (*emerging technologies*) nameće se potreba izučavanja ovog fenomena (i) u Bosni i Hercegovini. Digitalne tehnologije preoblikuju pomenute odnose, ali budući da je pravo u principu konzervativno i da je razvoj društvenih odnosa brži od reakcije zakonodavca, neophodno je uložiti maksimalne napore u ostvarivanju amortizacije negativnih učinaka koje neuređeni pravni i ekonomski odnosi inherentno proizvode. Predloženi interdisciplinarni program II ciklusa

u najširem smislu adresira izazove u regulaciji pravnih i ekonomskih odnosa koji nastaju u uslovima i povodom uticaja digitalnih tehnologija u Bosni i Hercegovini. U užem smislu predmet izučavanja ovog programa je uticaj digitalnih tehnologija na transformacije u pravnom uređenju međusobnih odnosa pojedinaca/fizičkih lica, pravnih subjekata i države. S tim u vezi ovaj program II ciklusa ima za cilj objediniti pravna, ekonomska i tehnološka znanja u mjeri u kojoj će omogućiti holističko sagledavanje tog uticaja s ciljem razumijevanja i anticipacije efekata koje poluči na ekonomiju/poslovanje i na konkretna pravna rješenja. Ova složena i progresivno rastuća materija može se sagledavati samo kroz interdisciplinarni i dinamički pristup, kroz različita iskustva i perspektive koji u učionicu donose nastavnici i gostujući predavači, te kroz zajednički rad u interdisciplinarnoj grupi studenata.

1.3. Procjena značaja studija s obzirom na potrebe tržišta rada u javnom i privatnom sektoru

Program je namijenjen polaznicima koji žele da ovladaju razumijevanjem sadašnjih i budućih pravnih regulacija digitalnih tehnologija u ekonomiji i društvu kao i upravljanja digitalnom infrastrukturom i aplikacijama.

Posebna pažnja se posvećuje pristupu u normiranju odnosa u društvu i državi koja u novom, digitalnom okruženju dobijaju drugačiji tretman nego u njihovom tradicionalnom poimanju. Uticaj novih tehnologija neminovan je i nezaustavljiv u svim privrednim djelatnostima, poslovanju privatnopravnih i javnopravnih subjekata i općenito u funkcionisanju državnog aparata. S tim u vezi, tokom studija polaznici razvijaju specifične akademske i praktične vještine kroz primjenu interdisciplinarnih metoda podučavanja kao jedinog mogućeg pristupa u generisanju radne snage osposobljene za rad u uslovima koje diktiraju nove tehnologije. U širem smislu, ovaj program doprinosi razvoju visokog obrazovanja s ciljem realizacije strateških ciljeva razvoja Kantona Sarajevo.

1.4. Usklađenost programa sa misijom Univerziteta i strategijom predlagača studijskog programa kao i sa aktuelnim strateškim dokumentom Univerziteta

Interdisciplinarni program II ciklusa „Pravo i digitalne tehnologije“ koncipiran je u skladu sa zahtjevima nezaustavljivog razvoja digitalnih tehnologija koje svakodnevno utiču na društvene odnose u najširem smislu. Imajući u vidu da je osnovna misija visokog obrazovanja, definisana Zakonom o visokom obrazovanju, stvaranje, unapređenje, diseminacija i sticanje znanja, vještina i kompetencija, a što se postiže kroz djelatnost obrazovanja i istraživanja, postavljeni cilj programa pomenutog studija korespondira sa postavljenom misijom. U širem smislu, dužnost aktera visokog obrazovanja da razvijaju tzv. „treću misiju“ podrazumijeva odgovorno preuzimanje uloge vođe u stvaranju modernog društva i to kroz kombinaciju služenja i zalaganja u zajednici, a sve u cilju postizanja visokog stepena uključenosti svih interesnih društvenih grupa, kao i dostizanja globalnih ciljeva održivog razvoja. Izučavanje uticaja digitalnih tehnologija na

transformacije u pravnom uređenju međusobnih odnosa pojedinaca/fizičkih lica, pravnih subjekata i države predstavlja jedan bitan segment u postizanju navedene misije. Posebni opšti i javni interes djelatnosti visokog obrazovanja i Univerziteta u Sarajevu za Kanton Sarajevo apostrofirani su u Zakonu o visokom obrazovanju kao njihove esencijalne odrednice. Opšti i javni interes ogledaju se u vladavini prava odnosno zaštiti pravne sigurnosti za sve učesnike na tržištu čija je volatilnost danas umnogome determinirana razvojem i primjenom novih tehnologija. Interdisciplinarni program II ciklusa „Pravo i digitalne tehnologije“ zadovoljava kriterije strategije razvoja naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu budući da njegovi predviđeni ciljevi podstiču naučnu izvrsnost i relevantnost kroz specijalizaciju znanja u konkretnim/targetiranim područjima. Stvaranje novih znanja je strateški cilj razvoja naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu u Sarajevu. Izučavanje međusobne povezanosti prava i ekonomije pod uticajem novih tehnologija kroz interdisciplinarni pristup jedna je od pretpostavki za ostvarivanje ovoga cilja.

1.5. Usporedivost studijskog programa s programima akreditiranih srodnih studijskih programa u Bosni i Herecegovini i zemljama Evropske Unije

Usporedivi programi u zemljama Evropske Unije su:

1. Naziv: LL.M. Law in a Digital Economy
Univerzitet: Katolički univerzitet u Portugalu
Optećenje: 60 ECTS kredita
Trajanje: 2 semestra
2. Naziv: Law and Digital Technologies (Advanced LL.M.)
Univerzitet: Univerzitet u Leidenu
Optećenje: 60 ECTS kredita
Trajanje: 2 semestra
3. Naziv: LL.M. Digital Law and Technology
Univerzitet: Katolički univerzitet u Lyonu
Optećenje: 60 ECTS kredita
Trajanje: 2 semestra
4. Naziv: Law and Technology
Univerzitet: Univerzitet u Tilburgu
Optećenje: 60 ECTS kredita
Trajanje: 2 semestra
5. Naziv: Master of Intellectual Property & ICT Law
Univerzitet: KU Leuven
Optećenje: 60 ECTS kredita
Trajanje: 2 semestra

1.6. Mogućnosti mobilnosti studenata u domaćem i međunarodnom prostoru visokog obrazovanja

Da bi se ispunila očekivanja svih navedenih ciljanih grupa predmeti su pažljivo formulisani i izabrani, a unutar strukture predmeta pažljivo su balansirani pravni, tehnološki i poslovni, odnosno ekonomski segmenti. Program omogućuje prohodnost studenta koji su tokom prethodnog školovanja ostvarili 240 ECT (1+1 program).

1.7. Povezanost sa društvenom zajednicom

Master studij "Pravo i digitalne tehnologije" ima ključnu ulogu u povezivanju akademske zajednice sa društvenom zajednicom u Bosni i Hercegovini. Ovaj program temelji se na razumijevanju činjenice da digitalne tehnologije neprekidno utječu na regulatorni okvir, ekonomske i pravne odnose u društvu, te da je neophodno da se te promjene adekvatno reguliraju kako bi se spriječili negativni učinci.

Studijski program "Pravo i digitalne tehnologije" interdisciplinaran je i obuhvata znanja iz prava, ekonomije i tehnologije, čime se omogućava holističko sagledavanje uticaja digitalnih tehnologija na društvo. Kroz ovaj program studenti će biti u prilici da steknu znanja koja će im omogućiti da sudjeluju u procesu reguliranja digitalnih tehnologija u Bosni i Hercegovini, te da pomognu u osiguravanju da te tehnologije budu upotrebljene na način koji će najbolje odgovarati potrebama društva.

Uz to, ovaj program također će omogućiti studentima da steknu međunarodno relevantna znanja, što će im omogućiti da se lakše integriraju u svijet rada, te da sudjeluju u rješavanju složenih problema koji proizlaze iz upotrebe digitalnih tehnologija.

Ukratko, master studij "Pravo i digitalne tehnologije" ima ključnu ulogu u povezivanju akademske zajednice sa društvenom zajednicom, te u osiguravanju da digitalne tehnologije budu upotrebljene na način koji će najbolje odgovarati potrebama društva.

1.8. Usklađenost sa zahtjevima strukovnih udruženja

Master studijski program "Pravo i digitalne tehnologije" usklađen je sa zahtjevima strukovnih udruženja, poput udruženja pravnika, ekonomista i IT udruženja. Ovaj program se temelji na interdisciplinarnoj suradnji, što znači da se uvažavaju perspektive svih relevantnih struka. Program se fokusira na istraživanje utjecaja digitalnih tehnologija na transformacije pravnog uređenja u Bosni i Hercegovini.

Udruženja pravnika su zainteresirana za proučavanje načina na koji se digitalne tehnologije odražavaju na pravne odnose, kao i za razvijanje novih pravnih rješenja koja će osigurati da se ljudska prava i slobode zaštite u digitalnom svijetu. Također, udruženja pravnika podržavaju stvaranje jasnijih regulatornih okvira koji će osigurati da se digitalne tehnologije koriste na etičan i odgovoran način.

Ekonomska udruženja su također zainteresirana za ovaj program, s obzirom na to da digitalne tehnologije imaju ogroman utjecaj na ekonomiju i poslovanje. Ovaj program će omogućiti studentima da razumiju kako digitalne tehnologije mijenjaju ekonomske odnose i kako se oni mogu prilagoditi tim promjenama kako bi ostvarili ekonomsku dobit. IT udruženja podržavaju ovaj program zbog njegovog fokusa na primjenu tehnologije u pravnom i ekonomskom kontekstu. Ovaj program će omogućiti studentima da nauče kako se primjenjuju digitalne tehnologije u praksi i kako se oni mogu koristiti za rješavanje pravnih i ekonomskih izazova.

Ukupno, master studijski program "Pravo i digitalne tehnologije" je usklađen sa zahtjevima svih relevantnih strukovnih udruženja i omogućava studentima da steknu široko razumijevanje utjecaja digitalnih tehnologija na pravo i ekonomiju.

1.9. Mogući partneri izvan visokoškolskog sistema

Partnerska saradnja između institucija koje učestvuju u realizaciji programa se nadopunjuje sa radionicama koje izvode institucije i poslovne organizacije koje su formalno izvan visokoškolskog sistema.

2. OPĆI DIO

2.1. Naziv, nosilac, nivo, cilj studija

Naziv studijskog programa je „Pravo i digitalne tehnologije“.

Nosilac studija je Univerzitet u Sarajevu koji povjerava organizaciju Centru za interdisciplinarnu studiju, a izvođenje studija nastavnicima i saradnicima sa Pravnog, Ekonomskog i Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, stručnjacima iz prakse i drugim partnerskim institucijama i organizacijama iz BiH i inostranstva.

Nivo studija je II ciklus – magistarski studij.

Cilj studija je edukacija diplomanata i profesionalaca iz ciljnih skupina sa najmanje završenim I ciklusom studija (240 ECTS) iz društvenih, tehničkih, biotehničkih i biomedicinskih oblasti.

Ciljne skupine za ovaj studij su zaposleni i oni koji namjeravaju raditi u:

- IT kompanijama na pozicijama top i srednjeg menadžmenta;
- Marketinškim agencijama;
- Pravosudnim institucijama;
- Advokaturi;
- Zakonodavnim tijelima;
- Javnoj upravi;
- Regulatornim tijelima;

- Zdravstvenim ustanovama na pozicijama top i srednjeg menadžmenta;
- Istraživači i predavači na univerzitetima.

2.2. Naučna/umjetnička polja kojima pripada predloženi studijski program

Magistarski studijski program „Pravo i digitalne tehnologije“ je interdisciplinarni studijski program koji kombinira naučna polja pravnih, ekonomskih i tehničkih nauka, te su izbori u zvanja na naučnim oblastima/poljima/granama nosilaca predmeta sa članica Univerziteta u Sarajevu u skladu s tim.

Uz nosioce predmeta u nastavnom procesu sudjeluju i drugi predavači sa Univerziteta u Sarajevu, gostujući nastavnici sa univerziteta iz regiona i šire, kao i stručnjaci iz prakse u radionicama koje su sastavni dio Programa studija II ciklusa „Pravo i digitalne tehnologije“.

2.3. Organizacija i trajanje studijskog programa, te minimalan broj ECTS bodova potrebnih za završetak studija

Studijski program II ciklusa se izvodi u trajanju od jedne godine (dva semestra) sa ukupno 60 ECTS bodova. Studenti moraju završiti studij u roku od dvije godine. Prema kandidatu koji ne završi studij u datom roku postupa se u skladu sa Zakonom navedenim smjernicama.

Nastava se organizuje u obliku predavanja, teoretskih i praktičnih vježbi, seminarskih radova, seminara i konsultacija i traje dva semestra. Nastava se odvija u sklopu infrastrukturnih i drugih kapaciteta Univerziteta u Sarajevu uz mogućnost uključenja eksternih stručnjaka. Nastavne aktivnosti se izvode i kroz radionice. Ovo predstavlja novitet na Univerzitetu u Sarajevu, jača interdisciplinarnost, atraktivnost i relevantnost studija u današnjem vremenu.

U skladu sa evropskim sistemom prenosa bodova ECTS, obim studijskog programa iznosi 60 ECTS bodova u jednoj studijskoj godini, odnosno 30 ECTS bodova u jednom semestru. Broj studijskih bodova za pojedini predmet određuje se prema ukupnom opterećenju studenta (teorijska i/ili praktična nastava, vježbe, seminari i sl.), vremenu rada studenta na samostalnim zadacima (domaći zadaci, projekti, seminarski radovi,...) i vremenu za učenje prilikom pripreme za provjeru znanja (testovi, završni ispit).

Završni rad se vrednuje sa 13 ECTS bodova. Studij se može odvijati u hibridnoj formi, i to tako što se dio nastave i ispita može izvoditi online ili uz pomoć tehničkih alata koji osiguravaju mogućnost održavanja nastave na daljinu.

2.4. Jezik na kojem se izvodi nastava

Nastava se izvodi na bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku i/ili engleskom jeziku.

2.5. Odgovarajući i transparentni selekcijski postupci za upis na studijski program

Status studenta stiče se upisom na studijski program kojeg realizira Centar za interdisciplinarnu studiju Univerziteta u Sarajevu. Upis se vrši na osnovu javnog konkursa koji objavljuje Univerzitet, o čemu odluku donosi Senat Univerziteta. Upis u prvu studijsku godinu vrši se u skladu sa Zakonom, Statutom, važećim pravilima i na osnovu konačnih rezultata javnog konkursa.

Optimalan broj studenata koji mogu upisati studij je 20 studenata, odnosno odluku o konačnom broju donosi Vijeće Centra.

Pravo upisa na studij II ciklusa imaju kandidati koji imaju završen I ciklus studija sa najmanje 240 ECTS ili završen najmanje četvorogodišnji studij po predbolonjskim nastavnim planovima i programima.

Utvrđivanje jedinstvene rang-liste svih prijavljenih kandidata vršit će se na osnovu završenog I ciklusa studija, odnosno četvorogodišnjeg predbolonjskog studija, i prosječne ocjene koju su kandidati ostvarili u toku studija. Preliminarnu rang-listu svih primljenih i prijavljenih kandidata Centar za interdisciplinarnu studiju Univerziteta u Sarajevu će objaviti na web-stranici i oglasnoj ploči nakon što je verificira nadležno tijelo najkasnije dva dana nakon isteka roka za podnošenje prijave na konkurs. Na rang-listu primljenih kandidata, kandidati imaju pravo prigovora u roku od tri dana od dana objave navedene liste. Na prigovor, nadležno tijelo Centra za interdisciplinarnu studiju Univerziteta u Sarajevu obavezno je donijeti odluku u roku od tri dana. Odluka Vijeća Centra je konačna (Pravila studiranja za I, II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu, član 7). Komisija za upis konačni izvještaj o rezultatima upisa studenata dostavlja Vijeću Centra koje usvaja konačnu rang-listu.

2.6. Kvalifikacije koje student stiče završetkom studija

Student nakon položenih svih ispita predviđenih Nastavnim planom i programom i odbranom završnog rada, odnosno ostvarivanjem ukupnog, predviđenog broja ECTS-a, po završetku studija, stiče akademski naziv "magistar prava i digitalnih tehnologija".

2.7. Analiza mogućnosti zapošljavanja studenata po završetku studijskog programa

Ciljna grupa za ovaj studij su zaposleni profesionalci koji se u svakodnevnom radu bave oblastima prava, ekonomije i digitalnih tehnologija i njihovog međusobnog uticaja i povezanosti koja je rastuća u savremenim uslovima poslovanja.

2.8. Prohodnost studija

Prema članu 1. Pravila studiranja za I, II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu, II ciklus studija vodi do zvanja završenog diplomskog studija (degree of master) ili ekvivalenta nakon završenog I ciklusa studija. On traje jednu

studijsku godinu a vrednuje se sa 60 ECTS bodova i to tako da u zbiru sa I ciklusom studija nosi 300 ECTS što osigurava prohodnost na III ciklus studija.

2.9. Skala bodovanja i ocjenjivanja

U svakom pojedinačnom silabusu predmeta je navedena skala bodovanja i ocjenjivanja u skladu sa ciljem i ishodima učenja na tom predmetu.

2.10. Osiguranje kvaliteta: način praćenja kvalitete i uspješnosti studija

Kvalitet i uspješnost studija će biti praćena internim i eksternim posmatranjem i ocjenjivanjem od strane zvanične komisije i studenata o čemu je više navedeno na kraju ovog dokumenta.

3. OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA

3.1. Ishodi učenja na nivou studijskog programa

Ishodi učenja na nivou studijskog programa definirani su u skladu sa zahtjevima tržišta rada, potrebama za kontinuiranim obrazovanjem, rapidnim razvojem novih tehnologija i izazovima koje donose društvenoj i ekonomskoj zajednici. Ishodi učenja su usaglašeni sa općim društvenim potrebama i standardima kvalifikacijskog okvira iskazanim kroz navedena znanja, vještine i kompetencije (profesionalne vrijednosti i lična odgovornost):

Znanja:

- Poznavanje regulatornih okvira koji upravljaju digitalnim tehnologijama, uključujući međunarodne i nacionalne zakone, propise i politike;
- Poznavanje pravnih, ekonomskih i etičkih pitanja koja proizlaze iz korištenja digitalnih tehnologija, uključujući privatnost, sigurnost, intelektualno vlasništvo i ljudska prava;
- Razumijevanje i kritičko analiziranje etičnog i pravno dozvoljenog ponašanja na internetu/online prostoru;
- Poznavanje mogućnosti primjene tradicionalnih koncepata u novom, digitalnom okruženju kao što su ljudska prava, etika, poslovanje, imovina, ugovor, potpis, vlada, upravljanje, rizik, revizija, računovodstvo, način rješavanja sporova sa aspekta prava, ekonomije i softverskih rješenja;
- Definiranje i analiza pravnih problema koji nastaju u društvenim odnosima u digitalnom okruženju i pod uticajem novih tehnologija i s tim u vezi prepoznat rješenja oslonom na postojeću regulativu.

Vještine:

- Korištenje digitalnih tehnologija, uključujući strukture podataka, algoritme i softversko inženjerstvo;
- Analiziranje i procjenjivanje pravnih pitanja i akata vezanih uz digitalne tehnologije, kao što su online ugovori, odgovornost za cyber kriminal, i digitalni identitet;
- Integriranje pravnog, ekonomskog i tehničkog znanja za razvoj inovativnih rješenja za kompleksna pitanja vezana za digitalne tehnologije;
- Razumijevanje lanca vrijednosti u digitalnim proizvodima i na digitalnim tržištima;
- Razumijevanje principa rada novih tehnologija kao što su vještačka inteligencija, blockchain, cloud computing itd;
- Razumijevanje upravljanja inovacijama i rizicima u tehnološkim kompanijama;
- Razumijevanje pravnog i ekonomskog pristupa u IT djelatnosti kao specifičnoj u odnosu na druge djelatnosti;
- Razumijevanje transformacije poslovanja privrednih subjekata i društva u cjelini pod uticajem digitalnih tehnologija, što uključuje e-upravljanje u javnom sektoru, kriptoekonomiju, digitalne ugovore i profiliranje ličnih podataka;
- Pripremanje pravnih rješenja u okolnostima novih tehnologija na temelju prethodnih znanja po principu analogije s ciljem izbjegavanja neregularnosti (građanskopravni i krivičnopravni aspekt);
- Osposobljenost za rad u praksi na rješavanju pravnih problema koji nastaju usljed primjene digitalnih tehnologija kroz interdisciplinarni pristup (pravni, ekonomski i tehnološki).

Kompetencije (profesionalne vrijednosti i lična odgovornost):

- Prilagođavanje izazovima poslovanja i funkcionisanja tržišta u digitalnom okruženju;
- Etička svijest i sposobnost prepoznavanja i rješavanja etičkih pitanja vezanih za korištenje digitalnih tehnologija;
- Spremnost na kritičko razmišljanje i donošenje odluka za rješavanje pravnih izazova vezanih za digitalne tehnologije;
- Kolegijalne vještine za učinkovit rad u interdisciplinarnim timovima s pravnim i tehničkim profesionalcima;
- Svjesnost društvenih i kulturnih implikacija digitalnih tehnologija, uključujući njihov uticaj na ljudska prava, demokratiju i socijalnu pravdu.

3.2. Popis obaveznih i izbornih predmeta

U tabeli 1. je prikazan popis predmeta sa ECTS opterećenjem i fondom sati. Silabus (SP2 obrazac) su dati u prilogu na kraju Elaborata.

Tabela 1. Nastavni plan studija „Pravo i digitalne tehnologije“

Godina/ semestar	Naziv predmeta	Status predmeta	ECTS	Sati P+V
1/I				
1.	Regulatorni okvir za digitalne tehnologije	obavezan	5	30
2.	Pravo intelektualnog vlasništva i lična prava u digitalnom okruženju	obavezan	5	30
3.	Digitalna transformacija poslovanja	obavezan	5	30
4.	Sigurnost digitalnih informacija	obavezan	5	30
5.	Izborni predmet	izborni	4	20
6.	Izborni predmet	izborni	4	20
7.	Interdisciplinarna radionica Studija slučaja - tehnologija u sudskim postupcima	obavezan	2	20
Ukupno			30	180
1/II				
1.	Umjetna inteligencija i pravo	obavezan	5	30
2.	e-Government	obavezan	5	30
3.	Izborni predmet	izborni	4	20
4.	Interdisciplinarna radionica Revizija IT projekata	obavezan	2	20
5.	Interdisciplinarna radionica Metodologija izrade završnog rada	obavezan	1	10
	Izrada završnog rada		13	
Ukupno			30	110
Ukupno			60	290

	Interdisciplinarnе radionice	Sati P+V
1.	Studija slučaja - tehnologija u sudskim postupcima	20
2.	Revizija IT projekata	20
3.	Metodologija izrade završnog rada	10

	Izborni predmeti - lista	Sati P+V
1.	Digitalna imovina	20
2.	Realizacija IT projekata i pravo	20
3.	Pravo i digitalni sadržaji	20
4.	Upravljanje IT rizicima	20
5.	Digitalne tehnologije i etika	20
6.	Prevenција prevара i forenzičko računovodstvo	20

3.3. Informacije o strukturi programa studija II ciklusa i uvjetima upisa u sljedeći semestar

U primjeni Evropskog sistema prijenosa bodova (ECTS) u prijedlogu studija II ciklusa „Pravo i digitalne tehnologije“ polazi se od dogovora, prihvaćenog u čitavom evropskom prostoru visokog obrazovanja, da rad potreban za savladavanje jedne akademske godine studija iznosi 60 ECTS bodova. Iz organizirane nastave student stiže 47 ECTS bodova, a radom na završnom radu 13 ECTS bodova.

Studij II ciklusa se sastoji od 6 obaveznih predmeta, 3 izborna predmeta, 3 interdisciplinarnе radionice i odbrane završnog rada.

Prvi semestar uključuje 4 obavezna predmeta, 2 izborna predmeta i jednu interdisciplinarnu radionicu sa ukupno 30 ECTS. Drugi semestar uključuje 2 obavezna predmeta, 1 izborni predmet i 2 interdisciplinarnе radionice sa ukupno 17 ECTS, kao i završni master rad sa 13 ECTS.

3.4. Popis ili uslovi izbora predmeta koje student može izabrati s drugih studijskih programa

Student ne može izabrati predmet (obavezni ili izborni) sa drugog studijskog programa budući da se ishodi učenja ovog studijskog programa u tom slučaju ne mogu realizirati.

3.5. Način završetka studija

II ciklus – magistarski studij se završava polaganjem svih ispita i izradom završnog rada.

Mentora za izradu završnog rada predlaže kandidat na osnovu interesovanja i oblasti predavača. Tema rada mora biti vezana za područje interdisciplinarnog studija. Moguće teme završnih radova predlažu predmetni nastavnici. Također, studentu se može odobriti tema završnog rada koju samostalno predloži, uz prethodnu konsultaciju sa nastavnikom kod kojeg želi uraditi završni rad.

Mentor može biti i nastavnik koji nije predavao na II ciklusu studija, ali je tema vezana za studij. Predloženi nastavnik treba imati adekvatna znanja i kompetencije da bude mentor. Mentora odobrava Vijeće Centra. Prijava teme se podnosi na propisanom obrascu. Nakon prihvatanja teme na Vijeću Centra, Vijeće imenuje Komisiju za ocjenu i odbranu rada. Članovi Komisije mogu biti predavači u zvanju od docenta do redovnog profesora. Komisija ima, po pravilu, predsjednika i dva člana, odnosno njihove zamjenike. Jedan od članova komisije je i mentor.

Na druga pitanja u vezi sa organizacijom nastave i studija–prava i obaveze studenta, prijave na konkurs i upis na studij - koja nisu regulisana ovim pravilima, primjenjivat će se Zakon, Statut i Pravila studiranja za I, II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu.

3.6. Opis svakog predmeta na studiju

Podaci o svakom predmetu su navedeni na obrascima za silabuse i dati su u prilogu (naziv predmeta, nivo, ECTS, broj sati, status predmeta, godina studija, semestar, preduslovni predmeti ukoliko postoje, opis i ciljevi predmeta, očekivani ishodi učenja (znanje, vještine, kompetencije), tematske jedinice koje će se izučavati, metode izvođenja nastave, metode provjere znanja, literature (obavezna i dopunska).

4. Dio elaborata za koji se traži dodatna popratna dokumentacija u skladu sa Pravilnikom o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjene postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu

4.1. Angažovani nastavni kadar - Član 5. (Dokumentacija o kadrovskim uslovima)

Nosilac studija je Univerzitet u Sarajevu koji povjerava organizaciju Centru za interdisciplinarnu studije, a izvođenje studija nastavnicima i saradnicima Univerziteta u Sarajevu – Pravnog fakulteta, Ekonomskog fakulteta i Elektrotehničkog fakulteta, stručnjacima iz prakse i drugim partnerskim institucijama i organizacijama iz BiH i inostranstva. (Prilog: dokumentacija o angažovanom nastavnom osoblju).

Optimalan broj studenata za upis na studijski program je 20 studenata, odnosno odluku o konačnom broju donosi Vijeće Centra.

4.2. Mjesta izvođenja studija- Član 6. (Dokumentacija o prostornim uslovima i opremi)

Nosilac studija, Univerzitet u Sarajevu, povjerava organizaciju studija, Centru za interdisciplinarnu studije, koji će obezbijediti administrativno-tehničku podršku i staviti na raspolaganje svoje prostorije. Njihovi kapaciteti su:

- dvije velike sale kapaciteta do 80 učesnika sa konferencijskim stolicama i
- dvije male sale kapaciteta do 40 učesnika.

Centar raspolaže sa jednom govornicom za simultano prevođenje i pratećom opremom koja uključuje mikrofona, projektno platno, tri projektora i tri laptopa.

Tabela 2. Podaci o mjestu izvođenja studija

Adresa	Zmaja od Bosne 8, Kampus Univerziteta
Ukupna površina	700 m ²
Učionice/sale za predavanja	4 (ukupna površina 279 m ²)
Kancelarijski prostor	12 (ukupna površina 178 m ²)
Biblioteka	1 (65 m ²)
Čitaonica	1
Ostali sadržaji	Hol, kuhinja (1), toaleti (6), arhiva (1), (ukupna površina 243 m ²)
Tehnička oprema i nastavna sredstva	Server (1), računari (20), smart board (2), laptopi (5), projektori (4), printer (6)

4.3. Osiguranje kvaliteta - Član 8. (Sadržaj plana osiguranja kvalitete)

Prema Evropskim standardima i smjernicama za unutrašnje osiguranje kvalitete na visokoobrazovnim ustanovama¹, na temelju kojih Univerzitet u Sarajevu donosi postupke unapređenja i upravljanja kvalitetom, Centar je obavezan sastaviti plan postupka osiguranja kvalitete studijskog programa. Kvalitet i uspješnost studija prati se na nivou cjelokupnog studija i u nadležnosti je Vijeća Centra. Kontinuirano se vrši evaluiranje izvođenja nastave prema proceduri koja se sprovodi na drugom ciklusu studija.

4.4. Dokumentacija na kojoj se temelji sistem osiguranja kvaliteta

Osiguranje i interna kontrola kvaliteta rada visokoškolskih institucija i provođenja studijskih programa su adresirani Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo,

¹ Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)
<http://www.heg.gov.ba/Dokumenti/Bolonja/?id=6150>

Statutom Univerziteta u Sarajevu i ostalim relevantnim pravnim aktima nosilaca ovog studijskog programa.

4.5. Alati za osiguranje i unapređenje kvaliteta

Tokom realizacije studija planirani su sljedeći alati za osiguranje i unapređenje kvaliteta:

- evaluacija sadržaja i načina provođenja programa;
- evaluacija nastavnika od strane studenata;
- evaluacija izvedbenog plana i programa od strane participirajućih nastavnika;
- razmatranje uspješnosti i kritičnih elemenata nakon završene prve generacije studijskog programa;
- analiza prolaznosti na ispitima;
- analiza uspješnosti završavanja studija;
- analiza/vrednovanje resursa za proces učenja i podučavanja.

4.6. Evaluacija nastave i nastavnika od strane studenata

Studentskom evaluacijom nastave i nastavnika namjerava se dobiti uvid u kvalitetu nastave i rada svakog pojedinog nastavnika te na temelju dobivenih ocjena odrediti mjere za unapređenje i poboljšanje nastavnog procesa. Studentska evaluacija nastave i nastavnika provodit će se u skladu sa Pravilnikom o studentskoj evaluaciji rada akademskog osoblja i uspješnosti realizacije nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu².

Anketa (evaluacija rada akademskog osoblja) će se provoditi semestralno u skladu sa Zakonom, Statutom Univerziteta i Pravilnikom.

4.7. Praćenje ocjenjivanja i studentske prolaznosti u okviru studija

Kriteriji i procedure za ocjenjivanje studenata su jasno definirani i transparentni, u skladu sa Zakonom, Statutom Univerziteta i Pravilima studiranja za prvi, drugi ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu³. Kontinuiranim prikupljanjem podataka putem informacionog sistema, vršit će se analiza uspjeha studenata, prolaznosti i napredovanje studenata.

4.8. Vrednovanje dostupnosti resursa za proces učenja i podučavanja

- Periodično vrednovanje materijalno – tehničkih resursa, bibliotetskog fonda i dr;
- Planiranje investiranja finansijskih sredstava u resurse u cilju unapređenja efikasnosti rada.

---

² <http://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2018-12/Pravilnik%20evaluacija%20ak.%20osoblja.pdf>

³ <http://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2018-11/Pravila%20studiranja%20UNSA.pdf>

4.9. Opis postupaka informiranja javnosti o studijskom programu

Informiranje javnosti o studijskom programu ogleda se kroz:

- informacioni paket o studijskom programu (nastavni plan i program, ishodi učenja, itd.);
- javnost ispita;
- javnost odbrane: seminarskih radova, projekta završnog rada, radne verzije završnog rada;
- javnost odbrane završnog rada.

4.10. Procjena troškova studija po studentu - Član 7. (Dokumentacija o finansijskim sredstvima za izvedbu studijskog programa)

Prijedlog je da cijena programa II ciklusa „Pravo i digitalne tehnologije“ iznosi 8.000 KM (konvertibilnih maraka) po studentu. Cijena studija je u skladu sa Odlukom Vlade Kantona o davanju saglasnosti na visinu participacije cijena usluga, upisnina i drugih troškova studija Univerziteta u Sarajevu i u skladu sa karakterističnosti studija, interdisciplinarnosti, kvalitete, te uključenosti nastavnika i saradnika sa nekoliko fakulteta i gostujućih predavača iz inostranstva u proces izvođenja nastave i Centra za interdisciplinarnu studiju kao organizatora. Dinamika plaćanja vezuje se za plaćanje po semestrima u iznosu od 4.000 KM.

Elementi kalkulacije cijene koštanja ovog studija daju se prema ukupnom broju nastavnih sati studija i cijene po satu izraženoj u KM. To podrazumijeva da strukturu kalkulacije čini ukupan broj nastavnih sati po svim semestrima. U semestrima gdje studij nije iskazan kroz broj nastavnih sati u prijedlogu kalkulacije će se predložiti radni broj tih sati.

Obzirom na naznačeno predlažu se sljedeći elementi kalkulacije:

- I SEMESTAR: 4 predmeta x 30 sati = 120 sati
2 predmeta x 20 sati = 40 sati
1 radionica x 20 sati = 20 sati
- II SEMESTAR: 2 predmeta x 30 sati = 60 sati
1 predmet x 20 sati = 20 sati
1 radionica x 20 sati = 20 sati
1 radionica x 10 sati = 10 sati
Izrada i odbrana završnog rada

Ukupan broj nastavnih sati za studij u cjelini = 290 sati

4.11. Vanjske recenzije – Član 3.

Program II ciklusa studija „Pravo i digitalne tehnologije“ je pozitivno ocijenjen od strane dva vanjska recenzenta, i to:

1. Prof. dr. Mateja Đurović, King's College London, UK
2. Prof. dr. Stevan Gostojić, Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka

Tekst recenzija nalazi se u prilogu Elaborata (Obrazac SP4).

Prilozi uz Elaborat:

Prilog 1: Syllabusi (Obrazac SP2)

Prilog 2: Dvije vanjske recenzije (Obrazac SP4)

Prilog 3: Garancija da će ciklus studija biti izveden do kraja za započetu generaciju

Prilog 4: Dokumentacija o angažovanom nastavnom osoblju